

2. Карпенко М. П. Состояние и перспективы развития информационных и телекоммуникационных технологий в образовании / М. П. Карпенко // Телекоммуникации и информатизация образования. – 2005. – № 4. – С. 29–34.
3. Мацюк О. О. Інформаційний підхід до підготовки фахівців у сфері іншомовної комунікації / О. О. Мацюк // Европейская наука XXI века – 2007 : матеріали міжнародної науково-практ. конф., (Дніпропетровськ, 16–31 трав. 2007 р.). – Дніпропетровськ, 2007. – 267 с.
4. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті / [Сисоева С. О., Алексюк А. М., Воловик П. М. та ін.]; за ред. Сисоевої С. О. – К. : ВПОЛ, 2001. – 502 с.
5. Першиков В. И. Толковый словарь по информатике / В. И. Першиков, В. М. Савинков. – [2-е изд., доп.]. – М. : Финансы и статистика, 1995. – 258 с.
6. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т. Т. 2 / Селевко Г. К. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.
7. Сучасні технології навчання іншомовного спілкування / [Ніколаєва С. Ю., Грінюк Г. А., Олійник Т. І. та ін.]. – К. : Ленвіт, 1997. – Вип. 1 (3). – 96 с.
8. Янковець А. В. Підготовка майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій у вищих військових навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Янковець Андрій Володимирович. – Хмельницький, 2005. – 190 с.

Аннотация

Е.В.Долинский

Использование информационно-коммуникационных технологий в учебно-воспитательном процессе будущих переводчиков

В статье исследуются методы работы и использования информационно-коммуникационных технологий в учебно-воспитательном процессе будущих переводчиков. Анализируется влияние и эффективность компьютерных технологий, сети Интернет на интенсификацию учебного, воспитательного процесса и отношение к этим средствам будущих переводчиков.

Ключевые слова: информационные технологии, компьютерные средства обучения, сеть Интернет, будущие переводчики.

Summary

Ye.V.Dolynskyi

Using Information and Communication Technologies in Educational Process of Future Translators

This article examines methods of work and the use of information and communication technologies in educational process of future translators. The effect and efficiency of computer technologies, the Internet network onto intensification of training, educational process and the attitude of future translators to these tools are analyzed.

Key words: information technologies, computer educational tools, Internet network, future translators.

Дата надходження статті: „5” липня 2012 р.

УДК 070.422.001:378.14

М.Д.ДЯЧЕНКО,

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент
(м. Запоріжжя)

Виховання духовно-творчої особистості майбутнього журналіста як педагогічна проблема

У статті висвітлено наукові погляди на розвиток духовності молодого покоління, на процес виховання духовно-творчої особистості майбутнього журналіста в процесі підготовки до професійно-творчої діяльності, доведено важливість і необхідність створення журналістського творчого освітнього середовища як однієї з умов формування духовно багатой творчої індивідуальності студента.

Ключові слова: духовна взаємодія, духовні цінності, духовність, духовно-творчий розвиток особистості, журналіст, журналістське творчо-професійне освітнє середовище, інтелектуальна співтворчість, майбутній журналіст, професійна освіта, самореалізація, сучасний соціум, творча індивідуальність.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Журналіст у демократичному суспільстві виконує не лише інформаційну й аналітичну функції – він водночас є просвітителем і вихователем, який глибоко усвідомлює своє професійне призначення й соціальну роль, бо безпосередньо впливає на формування громадської думки й суспільних орієнтирів, на моральні й духовні цінності нації.

Сучасний український соціум потребує освічених, компетентних, чесних, гуманних, толерантних, креативних з високим рівнем професійної культури й духовності, здатних: творчо сприймати дійсність й оперативно реагувати на зміни в усіх сферах життя; спрямовувати суспільство на нову якість спілкування; глибоко усвідомлювати відповідальність перед законом та власним сумлінням за свою діяльність; сприяти консолідації нації.

Актуальність статті викликана соціальною потребою в духовно багатих, творчих журналістах і необхідністю вдосконалення системи підготовки до професійно-творчої діяльності студентів журналістських спеціальностей в умовах духовної взаємодії й інтелектуальної співтворчості викладачів та студентів у процесі професійного навчання.

Формулювання цілей статті... Теоретична значущість і недостатня розробленість питання визначили тему статті, а її **метою** стало висвітлення наукових поглядів на виховання духовної, творчої особистості та на проблему підготовки майбутніх журналістів до активної професійно-творчої діяльності в сучасному соціумі.

Аналіз досліджень і публікацій... Питання теорії і практики підготовки журналістів у системі вищої освіти, професійного розвитку та формування професіоналізму журналіста, висвітлені в роботах російських вчених: Андреевої, В.Ворошилова, А.Грабельникова, О.Дорошук, Я.Засурського, М.Кіма, С.Корконосенка, В.Кузнецова, А.Марачевої, Л.Світлич, М.Симкачової, І.Фомичової, М.Чемерис, А.Шишкіна та ін.

Особливостям діяльності журналіста, специфіці журналістської творчості присвячені наукові розвідки багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників: Р.Бухарцева, С.Виноградової, В.Горохова, О.Грабельников, І.Дзялошинського, М.Житарюка, Я.Засурського, В.Здоровеги, Г.Лазутіної, К.Маркелова, Г.Мельник, М.Метіс, І.Михайлина, А.Москаленка, В.Олешка, С.Пасті, Є.Проніної, Є.Прохорова, Девід Рендалл, В.Різуна, О.Самарцева, Ф.Сібберта, А.Тепляшина, В.Третякова, І.Чемерис, В.Шкляра, В.Учонової та ін.

Процес професійно-творчого саморозвитку майбутніх фахівців досліджували В.Андреев, Н.Бітянова, Д.Богоявленська, Л.Виготський, К.Гольдштейн, В.Зазикін, О.Лук, С.Максименко, А.Маслоу, Л.Мільто, В.Мухіна, Г.Олпорт, О.Пехота, Я.Пономарьов, К.Роджерс, Є.Сьютіч, Є.Федотова, Ю.Фокін, В.Фрицок, І.Ширшова та ін.

Проблема формування гуманної особистості високого рівня культури висвітлена в наукових доробках учених, Ш.Амонашвілі, Г.Балла, І.Беха, О.Бодальова, С.Гончаренка, В.Гриньової, Р.Додонова, М.Євтуха, І.Зязюна, В.Кременя, Н.Крилової, В.Кудіна, В.Лозової, В.Лугового, Ю.Мальованого, В.Мерліна, Г.Нестеренко, І.Прокопенка, Н.Протасової, О.Савченко, В.Сухомлинського, А.Суценка, Т.Суценко, Г.Троцько, Н.Щуркової, В.Ярошевич та ін.

Духовний розвиток особистості досліджується в царині філософських (В.Андрущенко, І.Гудима, С.Хрипко та ін.), психологи (Г.Балл, І.Бех, В.Москалець, Е.Помиткін та ін.), педагоги (М.Боришевський, К.Журба, І.Зязюн, Г.Шевченко та ін.).

Виклад основного матеріалу... Поняття духовності походить від слова „дух” (синонім свідомості), означає увесь внутрішній світ людини, її активно-творчий початок, своєрідний спосіб розбудови особистості. Духовність – це творча спрямованість, насага людини. Виходити з розуміння людини як духовної істоти означає визнавати за нею безумовне право на духовне самостановлення, самодіяльність, тобто сприймаємо її як справжнього суб'єкта власної життєдіяльності, за здійснення якої вона несе відповідальність [8].

Положення та ідеї щодо духовного розвитку особистості ґрунтуються на засадах гуманістичної психології (Г.Балл, Г.Костюк, А.Маслоу, Р.Мей, К.Роджерс, В.Франкл та ін.), концепції гуманізації освіти (Ш.Амонашвілі, Г.Балл, І.Бех, С.Гончаренко, І.Зязюн, В.Рибалко, М.Романенко, А.Суценко та ін.) та на гуманістичних підходах до педагогічного процесу (Я.Коменський, А.Макаренко, М.Монтессорі, Ж.Руссо, Г.Сковорода, В.Сухомлинський та ін.).

Серед професійних функцій сучасного журналіста важливу роль відіграє функція формування духовності українського читача, глядача, слухача. Духовні цінності суспільства є найвищим рівнем регуляції соціальних процесів, вони формують усталену систему суспільних відносин і зміцнюють соціум, суттєво впливають на формування громадської думки.

Відтак вектор журналістської освіти має бути спрямованим на духовний саморозвиток майбутнього журналіста, на збагачення його внутрішнього світу, для чого необхідно створити педагогічні умови, які сприяють формуванню духовного життя творчої особистості студента, здатного в майбутній професійній діяльності виконувати функцію духовного єднання і зміцнення суспільства, конструктивно впливати на „духовний код” соціуму, на його політичну й соціальну стабільність.

Розвиток творчої особистості майбутнього журналіста неможливий без духовності, глибокого усвідомлення ним вічних духовних цінностей. Творчість є формальним і статичним об'єднанням

продуктів духу: предметних цінностей (культури) і цінностей стану (особистості, долі, любові, смерті й т. і.) [6, с.17], творчість – це „прояснення і душевне очищення, катарсис” [9, с.5].

Для творчої натхненної особистості журналіста духовність є життєвою необхідністю й сенсовою цінністю, а творчість – головним стимулом і найважливішим регулятивом, єдино можливим способом життя, світосприйняття, самоствердження й самореалізації. Творчий журналіст здатний створювати не лише правдивий, але й оригінальний, одухотворений самобутній інформаційний продукт; постійно прагне до духовного саморозвитку й самовдосконалення, до впливу на зміцнення духовності нації.

Духовність окремої людини й суспільства загалом – одна з найактуальніших проблем сучасності; країни, що не мають духовного суверенітету і які надовго втрачають духовний простір, приречені: вони не мають майбутнього як незалежні країни [2].

Важливим завданням підготовки майбутніх журналістів до професійно-творчої діяльності сьогодні має бути створення умов для особистісного духовного зростання майбутніх журналістів й підготовки їх до професійно-творчої діяльності в умовах сучасного соціуму. Формування духовно-творчого світу особистості майбутнього журналіста потребує комплексного і багаторівневого розв'язання. У процесі підготовки студента до професійно-творчої діяльності важливо закріплювати в його світогляді систему духовних цінностей, щоби майбутня самореалізація його в соціальних ролях тісно перепліталася з духовністю.

Яку людину можна вважати духовно багатого? Людину, яка живе в гармонії із собою і світом, в якій сформовані духовні цінності, особисті чесноти, професійні риси, накреслені життєві орієнтири – все, що складає її життєве кредо, ідеал. Цінності, на думку В.Тугаринова, – це „те, що потрібно людям для задоволення потреб та інтересів, а також ідеї та їх стимули як норми, цілі і ідеалу” [13, с.274].

Виховання – це специфічний процес формування соціальних і духовних відносин [14]. Цілісна й гармонійна особистість може формуватися в цілісному педагогічному процесі. Виховне середовище навчального закладу можна розглядати у двох вимірах: діяльнісно-комунікативному й соціально-психологічному. „Пізнання духовності – це така ж вічна проблема, як і пізнання людського життя. Людина – істота духовна, це іманентна властивість людини. І людське життя, і духовність надзвичайно складні; багатогранні прояви буття знаходяться в постійному саморозвитку, а тому постійно ставлять перед дослідником нові завдання” [1, с.188].

Наразі виховання духовно багатого особистості є особливо актуальним завданням. Адже духовність, висока моральна свідомість журналіста повинні визначати його діяльність [5, с.8]. Творча особистість майбутнього журналіста повинна зростати на засадах духовності; показниками такого зростання є усвідомлення своїх професійних функцій, соціальної ролі; зміцнення внутрішньої чесноти, толерантності, емпатії, справедливості.

На наш погляд, освітньо-виховна система сьогодні ще не достатньо уваги приділяє формуванню духовності студентів, розвитку їхньої творчої індивідуальності. Але незважаючи на втрату духовних орієнтирів, вища освіта та високий культурний статус студентства накладає на майбутніх журналістів відбиток інтелігентності, завдяки чому їм вдається протистояти прагматизму суспільства та натиску масової культури [4, с.93].

Настала потреба у створенні такої системи для творчої самореалізації студента, яка зможе, „з одного боку, надати кожній людині повну свободу, а з іншого – зробити так, щоб вона бажала робити те, що необхідне суспільству” [3, с.9].

Це вимагає створення творчого освітньо-виховного середовища – „творче освітньо-виховне середовище – це таке оточення особистості, в якому гармонізується стан людини, нейтралізуються наслідки стресу, розвиваються творчі здібності, здійснюється оздоровчий вплив на весь організм; взаємовідносини із соціальним оточенням спрямовуються у конструктивне русло; полегшуються контакти з власною сутністю, з внутрішнім „я”; зростають виявлення цілеспрямованої творчої активності, включення до процесу творчої імпровізації” [8, с.44-45].

Освітнє середовище, максимально наближене до професійно-журналістського, на нашу думку, є сукупністю сприятливих психолого-педагогічних умов для формування й розвитку творчої, вільної, високодуховної особистості майбутнього журналіста, здатного до творчого саморозвитку й самовдосконалення на перспективу, адже за словами А.Москаленка, „університетська освіта – це ключ до дверей оволодіння журналістською професією. А далі – самоосвіта протягом усього творчого життя” [6, с.14].

Серед педагогічних умов, що сприяють духовно-творчому розвитку особистості майбутнього журналіста, найнеобхіднішими вважаємо такі: орієнтація на індивідуально-творчий розвиток особистості; реалізація особистісного й діяльнісного підходів до формування професійної компетентності та готовності до професійно-творчої діяльності майбутніх журналістів; цілеспрямована внутрішньовузівська підготовка викладачів до формування професійно-творчої

компетентності студентів; створення спеціального педагогічно комфортного (максимально наближеного до професійного) журналістського середовища для постійного розвитку особистості; професійно-адаптивна спрямованість на готовність майбутнього журналіста до соціальної відповідальності; конструювання журналістських ситуацій, спрямованих на розвиток творчого мислення та комунікативних здібностей; цілеспрямоване використання засобів масової комунікації; участь студентів у роботі шкіл молодого журналіста (для майбутніх абітурієнтів) та у теле- та радіопередачах на міських та обласних теле- і радіоканалах; активізація творчої активності студентів; включення студентів у „імпровізоване поле діяльності”; моделювання індивідуальної ситуації успіху, сприяння самореалізації студентів; створення розгалуженої системи стимулювання професійно-творчого самовиявлення майбутніх журналістів у процесі професійної підготовки; забезпечення тісного взаємозв'язку вищої школи з професійним журналістським середовищем і, що на нашу думку, є особливо значущим у підготовці майбутніх журналістів до професійно-творчої діяльності – це забезпечення духовної взаємодії та творчої співпраці студентів і викладачів на засадах рівноправного конструктивного діалогу.

На думку Т.Суценко, взаємне духовне збагачення „як основна клітинка сучасного педагогічного процесу передбачає: чуйне ставлення до юнацьких переживань, прагнення до згоди і зближення зі студентом. Це вміння викладача запропонувати таку форму навчання, яка захоплює, дивує і вражає, яка стимулює розкриття його самобутності в кращому самовиявленні. Це вихід із простору вимушеного спілкування і поетапний розвиток духовного потенціалу. Це, нарешті, піднесення особистості, підвищення її особистісного статусу” [12, с.40].

Духовно-творчою, на нашу думку, є діяльність, яка рухає людину вперед, до самозростання і самовдосконалення, діяльність, завдяки якій людина підноситься на вищий ступінь розвитку. Однією з найважливіших умов формування духовно-творчої особистості майбутнього журналіста, на наше переконання є забезпечення творчої співпраці між студентами і викладачами та взаємне духовне збагачення „як основна клітинка сучасного педагогічного процесу передбачає: чуйне ставлення до юнацьких переживань, прагнення до згоди і зближення зі студентом. Це вміння викладача запропонувати таку форму навчання, яка захоплює, дивує і вражає, яка стимулює розкриття його самобутності в кращому самовиявленні. Це вихід із простору вимушеного спілкування і поетапний розвиток духовного потенціалу. Це, нарешті, піднесення особистості, підвищення її особистісного статусу” [11, с.40].

Духовність – це творча спрямованість, насага, енергія людини, органічна єдність її внутрішньої і зовнішньої культури, вміння знайти правильну лінію поведінки в нестандартній, нерегламентованій правилами ситуації, це – здатність людини до самоусвідомлення себе як особистості.

Висновки... Отже, для виховання духовно-творчої особистості майбутнього журналіста необхідно забезпечити такі умови:

- створення творчого освітнього простору, що забезпечує розвиток творчого потенціалу майбутнього журналіста, оскільки він знаходить своє вираження у нестандартних способах навчальної діяльності, у схильності до пошукової, дослідницької діяльності, до ініціативи, до висловлення власних пропозицій; у незалежній поведінці в навчальних ситуаціях;
- моделювання журналістських ситуацій, наближених до екстремальних, в яких студенти повинні виявити вміння оперативного діяти, швидко оцінювати й аналізувати ситуацію, приймати певні самостійні рішення;
- активізація процесів самопізнання, самооцінки, саморозвитку, самокорекції, максимальної самореалізації;
- поєднання індивідуальної та колективної форм навчальної діяльності студентів;
- самоорганізація творчої самостійності майбутніх журналістів;
- конструювання журналістських ситуацій, що стимулюють творче мислення, саморозвиток культури діалогу, творчий підхід до вирішення професійних завдань;
- встановлення гуманістичних міжособистісних стосунків на діалогічних засадах як базової основи розвитку творчого потенціалу;
- творча співпраця та духовна взаємодія студентів і викладачів на діалогічних засадах;
- використання інноваційних технологій, зокрема індивідуально-творчого навчання, що передбачає вивчення індивідуальних професійно значущих здібностей студентів і їх подальший духовно-творчий розвиток у процесі навчання;
- включення студентів до творчої проектної діяльності через створення творчого проекту, його оформлення і публічного захисту.

Майбутнє суспільства значною мірою залежить від духовності журналістів та їх творчого підходу до виконання професійних функцій. Засоби масової інформації та комунікації дедалі більше впливають на сучасний соціум, на формування громадської думки, суспільних орієнтирів,

на розвиток і зміцнення духовних цінностей українців. У зв'язку з цим сьогодні актуалізується проблема формування творчої, високоінтелектуальної, духовно-вільної особистості під час професійної підготовки у вищих навчальних закладах.

Список використаних джерел і літератури:

1. Білодід Ю. Духовність : сутність, структура, функції : [моногр.] / Ю. Білодід. – Житомир, 2003. – 191 с.
2. Дацюк С. Що таке духовність та навіщо вона потрібна? / С. Дацюк // Українська правда. – 2009. – 16 червня.
3. Зязюн І. А. Педагогіка добра і реалії : наук.-метод. посіб. / І. А. Зязюн. – К. : МАУП, 2000. – 312 с.
4. Карпухин О. Самооценка молодежи как индикатор ее социокультурной идентификации / И. А. Зязюн // Социологическая исследования. – М., 1998. – № 12.
5. Кузнецова О. Д. Ціннісно-етичне регулювання журналістської діяльності в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : спец. 10.01.08 / О. Д. Кузнецова. – К., 1999. – 40 с.
6. Москаленко А. Теорія журналістики : навч. посіб. / А. Москаленко. – К. : „ЕксОб”, 2002. – 334 с
7. Олешко В. Ф. Журналистика как творчество : учеб. пособие для курсов „Основы журналистики” и „Основы творческой деятельности журналиста” – серия „Практическая журналистика” / В. Ф. Олешко. – М. : РИП-холдинг, 2004. – 222 с.
8. Приходченко К. Формування особистісних якостей навчаючих у творчому освітньо-виховному середовищі навчального закладу / К. Приходченко // Наукова скарбниця освіти Донеччини. – 2011. – № 1 (8). – С. 42–4616, с. 44–45.
9. Рогова О. Г. Духовні цінності та проблема морального розвитку особистості / О. Г. Рогова / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pidruchniki.ws/16240904/sotsiologiya/tipologiya>.
10. Роменець В. А. Психологія творчості : навч. посіб. / В. А. Романець. – [2-ге вид.]. – К. : Либідь, 2001. – 288 с.
11. Сущенко Т. І. Магістерський педагогічний процес підготовки викладачів як зразок майбутньої професійної діяльності / Т. І. Сущенко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць / редкол. : Т. І. Сущенко та ін. – Запоріжжя. – 2012. – Вип. 24 (77). – С. 457–464.
12. Сущенко Т. И. Особенности педагогического процесса высшей школы в эпоху приоритета личности / Т. И. Сущенко // Научный поиск в воспитании: парадигмы, стратегия, практика. 3-я Международная научно-практическая конференция 24–25 марта 2011 года: сборник докладов и тезисов выступлений / [авт.-сост. В. П. Сергеева, Н. В. Чернышева, Н. Н. Рудь]. – М. : МГПИ АПКиППРО, 2011. – 438 с.
13. Тугаринов В. П. Избранные философские труды / В. П. Тугаринов. – Л. : ЛГУ, 1988. – 344 с.
14. Чиркин В. Е. общечеловеческие ценности и Российское право / В. Е. Чиркин // Общественные науки и современность. – 2001. – № 2. – С. 70–78.

Анотація

М.Д.Дяченко

Воспитание духовно-творческой личности будущего журналиста как педагогическая проблема

В статье освещены научные взгляды на развитие духовности молодого поколения, на процесс воспитания духовно-творческой личности будущего журналиста в процессе подготовки к профессионально-творческой деятельности, доказана важность и необходимость создания журналистского творческого образовательной среды как одного из условий формирования духовно богатой творческой индивидуальности студента.

Ключевые слова: *духовная взаимодействие, духовные ценности, духовность, духовно-творческое развитие личности, журналист, журналистское творчески-профессиональная образовательная среда, интеллектуальное творчество, будущий журналист, профессиональное образование, самореализация, современный социум, творческая индивидуальность.*

Summary

M.D.Diachenko

Upbringing of Spiritual and Creative Personality of the Future Journalist as a Pedagogical Problem

The article deals with the scientific views on the spiritual development of the young generation, on the process of upbringing spiritual and creative personality of the future journalist in the process of preparation for vocational and artistic activities; the importance and necessity of creation of journalistic creative educational environment as one of the conditions for the formation of spiritually rich personality of the student is proved.

Key words: *spiritual interaction, spiritual values, spirituality, spiritual and creative development of personality, journalist, journalistic creative-professional educational environment, intelligent co-authorship, future journalist, professional education, self-realization, modern society, creative individuality.*

Дата надходження статті: „19” вересня 2012 р.